

Proměna vkusu

Móda

(fashion, mode, moda)

Móda se definuje jako právě běžný nebo dobový vkus. Je definována osobou a její náladou. Na druhé straně se od vkusu jedince liší svou všeobecnou rozšířeností do uměleckého slohu svým krátkým časovým obdobím.

Sociální psychologie vyjadřuje dva postoje. Tendenci k sociální adaptaci a přilnutí k nějaké vrstvě nebo, naopak, k sociální diferenciaci za pomoci módy neboli individuální zvláštnosti „inscen“

Vkus

(taste, Geschmack)

Vkus znamená původně smyslové vnímání jazykem a patrem. Od Graciána získává tento pojem metaforický význam obecně duševní morální schopnosti vnímání. Teprve jako příklad italského gusto, resp. francouzského bon goût stává se schopností rozlišovat a posuzovat krásno a ošklivo

Zkusíme se nyní zabývat proměnou vkusu v oblasti módy. Oděvy byly v minulosti považovány za velice seriózní věc. Odlišovaly nám společenské vrstvy jednu od druhé a porušení oděvního kódu bylo nemístné. Ztrestáno mohlo být i smrtí.

Postupem času se začala móda stávat benevolentnější. S globalizací přišlo celosvětové šíření. Média nám přinesla masovou účast na životě jiných lidí, celebrit, které se staly módními diktátory. Došlo ke zprofanování módního průmyslu díky fungování módních návrhářů. Rozlišit tak většinu příslušníků toho či onoho národa se nám stalo takřka nemožným. Sociálně slabší dnes mohou uniknout opovrhlivým pohledům okolí, když se zahalí do značky. Až tak daleko došla módní proměna. Propojili jsme se v jednu změť, která je tak cizí i sama sobě.

Společenské oděvy panovníků, či vysoce postavených úředníků měly pevnou formu. Lidé využili svou vynalézavost a přišli na to, jak obelstít onu hierarchii. Nechtěli být stejní a do oděvů začali vkládat prvky, které měly ukázat, v čem spočívá jejich odlišnost. Z počátku se nejednalo o valný výběr. Úředníci, učenci měli roucha zdobena jednoduchými dekory. Ty mohly být doplněny o libovolné prvky náboženské tematiky nebo jiné osobně preferované symboly. Člen politiky musel mít oděv jednotného střihu. Měl ale volnou ruku co do výběru materiálu, doplňků nebo způsobu, jakým oděv nosil. Tímto určoval své postavení na společenském žebříčku.

Na tomto místě bychom se blíže podívali na konkrétní příklad. Jedná se o vliv, kterým byla čínská móda ovlivněna Evropou během 19. a 20. stol.

V Číně si v historii potrpěli na rozdíly mezi císařskou rodinou a zbytkem obyvatelstva. Lidé byli odlišováni nejen vzhledem šatstva, ale také jeho materiálem. Císařská rodina a vysocí

úředníci byli hýčkáni materiály z dovozu. Jednalo se o kožešiny z Ruska, vlněné tkaniny rozšířené právě z Evropy nebo oděvy z ramie. Chudí byli odlišeni oděvy z konopí, rákosu nebo lýka.

Ekonomické změny v Číně se silně promítly do jejich oděvů. Ve 20. letech bylo svrženo císařství a Čína započala svou éru jako republika. Bylo to uvolnění společnosti, zrod mnoha reforem. Ženy i muži se mohli obléci do západního stylu nebo svůj oděv kombinovat. Kdo tak učinil, dával tím najevo, že jeho duch souzní s modernou a pokrokem. Oděv začal být praktičtější svým střihem, byl hygieničtější, méně zdobný a jeho barvy dostaly tlumenějších barev.

Západ pronikl i do tak důležitých událostí, jakou je například svatba. Výbava nevěsty bývala bohatá a šat jí byl připravován rodinou. Ona i ženich nosili roucha s dračím vyšíváním. Barvy rudé nebo modré. Tato tradice byla prolomena a začaly se objevovat páry oděny do západních šatů, nebo do šatů denního nošení. Čistě z úsporných důvodů. Velkolepost obřadu byla obnovena, ale oblečení západního stylu přetrvalo.

Dobrou ukázkou byla změna oděvu střihu šen-i. Muži i ženy nosili šat velmi podobného vzhledu. Společenská role se tedy netýkala faktu pohlaví. Evropské standardy byly postaveny trochu méně benevolentně. Ani šen-i neunikl a s postupným pronikáním vlivu se v ženské verzi začaly objevovat kalhoty západního stylu, jiné boty a tradiční čepeček byl zaměněn za klobouk. Muž začal nosit vycházkovou hůl, či deštník.

Uniforma německého stylu pronikla do armády. To vše pro velký obdiv vojenského ducha vzdělanou společností, která vedla k vojákově nové společenské autoritě a jeho funkci jakožto společenského ideálu. Toto se odráželo v odívání zbytku společnosti. Znakem moderní ženy se v té době stala sukně a kabátek vycházející ze školních uniforem stvořených po armádním stylu.

Dostí kontroverzním se stala problematika mužského copu. Jeho nošení hlásalo příslušnost ke staré kultuře. Jeho ostříháním se mohl muž stát zrádcem vlastního národa, protože tímto vyjádřil svou sympatii s vládou nečínské dynastie a západními moderními myšlenkami.

Ženy 20. stol. se prosadily jako studentky, zcestovalé ženy, zpěvačky a herečky. Pohybovaly se v netradičním prostředí a jejich oblečení většinou pocházelo z konfekce. Nebylo tedy šito doma. Jejich účes se zkrátil, což byl znak rovnoprávnosti, pracovitosti. Krátký střih byl vynášen jako důkaz zdraví a zdravého životního stylu. Tak 20. stol. postupně přineslo zrod dámy, protože vláda trvala na odlišování muže a ženy. Do módy pronikly různé doplňky přes západní brýle a aktovky, až po pouzdra na cigarety.

V 80. a 90. letech se do módy dostávají kravaty, saka, sportovní bundy, trička s límečkem apod. To byl důkaz podnikatelského ducha. Touha po přepychu a sociálního odlišení, touha odlišit městský styl od venkova. To vše a jiné bylo jejich denním chlebem.

Kristýna Červenáková
UČO: 403105

Zajímavostí je, že právě mladá generace si tento vliv začala uvědomovat a v rámci nové sociální interakce usilují o obnovu oděvu. Jedná se např. o tradiční kimono nebo korejský hanbok.

Seznam použité literatury a pramenů:

McNeil, Peter. Fashion: Critical and primary sources, Volume 4, The twentieth century to today. Berg: MPG Books group, Bodmin and King's Lynn, 2009.

Schor, B. Juliet, Holt, B. Douglas. The consumer society reader. New York: The New Press, 2000.

Heroldová, Helena. Dějiny odívání, Čína Země hedvábí, Praha: Lidové noviny, 2010.

Henckman, Wolfhart, Lotter, Konrad. Estetický slovník, Praha: Nakladatelství Svoboda, 1915.

Citace:

Henckman, Wolfhart, Lotter, Konrad. Estetický slovník. 1. vydání. Praha: Svoboda, 1995.
ISBN 80-205-0478-8